

146217

รายงานการวิจัย

เรื่อง

จากพ่อค้าและแรงงานป่าไม้สู่กรรมกรก่อสร้างและลูกจ้างทั่วไป:
ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชาวล้านนาและชาวไทยใหญ่

**From Traders and Forest Workers to Construction and Wage Labourers:
Economic and Social Relationships of Shan and Lan Na People**

โดย

รัตนาพร เศรษฐกุล

กอบกาญจน์ พจน์ชนะชัย

ผ่องพรรณ พันธุ์ปัญญา

รายงานวิจัย ฉบับที่ ๓๐๑

พ.ศ. ๒๕๕๖

มหาวิทยาลัยพายัพ

บทคัดย่อภาษาไทย

- ชื่อเรื่อง** จากพ่อค้าและแรงงานป่าไม้สู่กรรมกรก่อสร้างและลูกจ้างทั่วไป: ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชาวล้านนาและชาวไทใหญ่
- ชื่อคณะนักวิจัย** รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนาพร เศรษฐกุล
กอบกาญจน์ พจน์ชนะชัย
ผ่องพรรณ พันธุ์ปัญญา
- ปี** ๒๕๕๖
- คำสำคัญ:** ชาวไทใหญ่ ชาวล้านนา การเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคม

งานวิจัยเรื่อง จากพ่อค้าและแรงงานป่าไม้สู่กรรมกรก่อสร้างและลูกจ้างทั่วไป: ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชาวล้านนาและชาวไทใหญ่ เป็นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวล้านนาและชาวไทใหญ่และสถานภาพของชาวไทใหญ่ที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองและการยึดอำนาจของรัฐบาลทหารพม่า ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในพม่าผลักดันให้ชาวไทใหญ่อจำนวนมากต้องอพยพพลัดถิ่นและเข้ามาหางานทำในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของล้านนา ระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจประเภทต่างๆ ในเชียงใหม่ทำให้ชาวไทใหญ่ที่อพยพเข้ามา มีโอกาสสร้างชีวิตที่ดีขึ้น แรงงานไร้ฝีมือได้ทำงานและสะสมเงินทองเพื่อตนเองและครอบครัว จำนวนแรงงานไทใหญ่ที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดความหวาดระแวงและความขัดแย้งระหว่างชาวไทใหญ่และชาวล้านนา อันเนื่องมาจากทัศนคติของชาวล้านนาที่เป็นมิตรต่อชาวไทใหญ่เปลี่ยนแปลงไป การดูแลดูหมิ่น การเอาัดเอาเปรียบและข่มเหงรังแกที่คนไทใหญ่ส่วนหนึ่งได้รับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและนายจ้าง ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตามความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาแรงงานไทใหญ่ทำให้สังคมล้านนาต้องปรับเปลี่ยนท่าทีและยอมรับการมีอยู่ของแรงงานไทใหญ่มากขึ้น รัฐบาลจึงต้องปรับนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจและยอมรับสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานไทใหญ่ ในขณะเดียวกันชาวไทใหญ่ก็ได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ สร้างชุมชนใหม่ในวัดและคริสตจักรเพื่อรวมกลุ่มคนไทใหญ่ที่อยู่

ในเชียงใหม่ ให้ได้ช่วยเหลือแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน และจัดงานบุญตามเทศกาลต่างๆ ให้ได้ทำบุญให้สบายใจ และได้พบปะสังสรรค์คลายความคิดถึงบ้าน นอกจากนี้ชาวไทใหญ่ยังได้ร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนและสังคมที่ตนอาศัยอยู่เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากคนในท้องถิ่น

PAYAP UNIVERSITY

Abstract

- Title:** From Traders and Forest Workers to Construction and Wage Labourers:
Economic and Social Relationships of Shan and Lan Na People
- Researchers:** Associate Professor Dr. Ratanaporn Sethakul
Ms.Kobgarn Photchanachai
Ms.Phongphan Phanpanya
- Year** 2013
- Key words:** Shans, Lan Na people, and changes in economic and social relations

The research titled “From Traders and Forest Workers to Construction and Wage Laborers: Economic and Social Relationships Between the Shan and Lan Na People” is a study of changes in the economic and social relationships between the Shan and Lan Na people and of the status of the Shan people in Lan Na after the World War II and the advent of the military government in Myanmar. Political changes at home forced a large number of Shan people to take refuge and to find jobs in Thailand, particularly in Chiang Mai, the center of the Lan Na economy and culture. Economic development and the growth of business sectors in Chiang Mai have allowed the Shan people to work and earn money for themselves and their families who remain in the Shan states.

Attitudes toward the Shan people have changed over the years. While they were accepted initially, the increasing number of Shan workers in Chiang Mai began to arouse suspicion among a small group of local people. Insults, exploitation and harassment from governmental officials and employers caused social and ethnic conflicts.

More recently, the need for Shan laborers has led to changes in attitudes and the acceptance of the Shan as part of the local society. The Thai government has adjusted its policies to be more flexible and acknowledged the fundamental rights of the Shan laborers. Simultaneously, the Shan laborers have adapted to the new social environments. They have built new communities in Buddhist temples and Christian churches in order to relieve their homesickness, share their working experience and help each other solve problems at the workplace and in their families. Moreover, to get recognition from the Thai people around them, they now take part in communal activities as if they were part of those communities.

PAYAP UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง จากพ่อค้าและแรงงานป่าไม้สู่กรรมกรก่อสร้างและถูกจ้างทั่วไป: ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชาวล้านนาและชาวไทใหญ่ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพี่น้องชาวไทใหญ่ หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนและนักพัฒนา ตลอดจนพระสงฆ์ และศิษยาภิบาลประจำคริสตจักรที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าให้นักวิจัยได้สัมภาษณ์จนได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ณัฐมณี ชีร์วัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฐิติพร วิมุกตานนท์ และคุณแสงเมือง มังกร ผู้ประเมินผลรายงานวิจัยและผู้วิจารณ์งานวิจัย ซึ่งคำแนะนำของท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงรายงานการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ดร.รัชนี พรหมपालิต รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและวิทยบริการ/ผู้อำนวยการสำนักวิจัย และบุคลากรของสำนักวิจัยทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ และเอื้ออำนวยความสะดวกในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ การวิจัยในครั้งนี้มีปัญหาและอุปสรรคทางด้านเวลาและการทำงานของนักวิจัยค่อนข้างมาก อาจทำให้การศึกษาวิจัยและการวิเคราะห์ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร และเกิดความล่าช้า ข้อบกพร่องต่างๆที่เกิดขึ้นเป็นความรับผิดชอบของคณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๒
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ	๓
๑.๕ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓
๑.๖ กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๓
บทที่ ๒ ชาวไทใหญ่	๕
๒.๑ ชาวไทใหญ่เป็นใคร มาจากไหน	๑๐
๒.๒ ประวัติความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทใหญ่กับอาณาจักรล้านนา	๑๓
๒.๓ ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕	
และผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างชาวล้านนาและ	
ชาวไทใหญ่	๒๕

	หน้า
บทที่ ๓ ชาวไทใหญ่ในล้านนาก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒	๕๓
๓.๑ การกวาดต้อนชาวไทใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในอาณาจักรล้านนา ตั้งแต่สมัยราชวงศ์มังรายถึงสมัยเจ้าเจ็ดคน	๕๓
๓.๒ การค้าข้ามชายแดนและพ่อค้าไทใหญ่	๖๑
๓.๓ บทบาทของชาวไทใหญ่ในการทำป่าไม้	๖๖
๓.๔ ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทใหญ่กับชาวล้านนา	๖๗
๓.๕ คติความเชื่อถือผีและพุทธศาสนาของชาวไทใหญ่	๖๘
บทที่ ๔ ชุมชนไทใหญ่ในเชียงใหม่ปัจจุบัน	๗๔
๔.๑ การอพยพย้ายถิ่นของแรงงานไทใหญ่เข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่	๗๔
๔.๒ การตั้งถิ่นฐานของชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่	๘๔
๔.๓ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาของแรงงานไทใหญ่ในเชียงใหม่	๘๖
๔.๔ บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการให้ความช่วยเหลือ แรงงานไทใหญ่	๑๐๑
๔.๕ ทักษะของชาวไทใหญ่ที่เข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่	๑๑๐
๔.๖ คริสต์ศาสนา: ความสืบเนื่องของความเชื่อและอีกทางเลือกเพื่อ ความอยู่รอดของชาวไทใหญ่	๑๑๓
๔.๗ พุทธศาสนากับชีวิตชุมชนไทใหญ่	๑๒๐
๔.๘ ทักษะของคนไทยต่อแรงงานไทใหญ่	๑๓๑
๔.๙ การสืบสานวัฒนธรรมในหมู่แรงงานไทใหญ่ในเชียงใหม่	๑๓๗
๔.๑๐ การพัฒนาตนเองของแรงงานไทใหญ่	๑๔๗
๔.๑๑ การศึกษาเพื่อเพิ่มโอกาสในชีวิตของชาวไทใหญ่	๑๕๒
๔.๑๒ การเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมไทยของชาวไทใหญ่	๑๕๗

	หน้า
บทที่ ๕ หลากหลายชีวิตของชาวไทใหญ่	๑๖๑
บทที่ ๖ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ บรรณานุกรม	๑๖๑ ๑๖๘
ภาคผนวก	๑๕๖
ประวัตินักวิจัย	๒๐๖

PAYAP UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานกงเหลือ จังหวัดเชียงใหม่	๑๕๓
2	สถานการณ์แรงงาน ชนกลุ่มน้อยสัญชาติไทยใหญ่ ที่เข้าเมืองผิด กฎหมายที่ได้รับอนุญาตทำงานกงเหลือที่วราชอาณาจักร	๑๕๘

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า	
๒.๑	แผนที่ล้านนา-รัฐไทใหญ่	๑๐
๒.๒	รูปชาวไทใหญ่	๑๑
๒.๓	รูปชาวไทใหญ่	๑๒
๒.๔	รูปชาวไทใหญ่ (ไทมาว)	๑๒
๒.๕	รูปชนกลุ่มน้อยในรัฐไทใหญ่	๑๓
๒.๖	อักษรไทจีน	๑๘
๒.๗	รูปปี่ขธรรม	๑๘
๒.๘	รูปหอเจ้าฟ้า	๒๓
๒.๙	ขบวนเจ้าฟ้าไทใหญ่	๒๖
๒.๑๐	รูปเจ้าฟ้าไทใหญ่	๓๒
๒.๑๑	รูปทุ่งนาในรัฐไทใหญ่	๓๔
๒.๑๒	รูปปิ่นหม้อ	๓๕
๒.๑๓	รูปสานตระกร้า	๓๕
๒.๑๔	รูปธงชาติไทใหญ่	๕๑
๓.๑	รูปชาวไทใหญ่	๕๓
๓.๒	รูปบ้านไทใหญ่	๕๕
๓.๓	รูปขบวนพ้อค้ำไทใหญ่	๖๑
๓.๔	รูปการฟ้อนนก	๖๘
๓.๕	รูปตาเหลว	๖๕

ภาพที่	หน้า
๓.๖ รูปหอผีบ้าน	๗๐
๓.๗ รูปพระสงฆ์เมืองเชียงตุง	๗๑
๓.๘ รูปการทำบุญ	๗๒
๔.๑ รูปงานปอยสา่งลอง	๑๒๓
๔.๒ รูปสา่งลอง	๑๒๕
๔.๓ รูปวัดป่าเป้า	๑๒๖
๔.๔ รูปร้านอาหารไทใหญ่ในวัด	๑๒๗
๔.๕ รูปภาพการทำบุญของชาวไทใหญ่	๑๓๐
๔.๖ รูปชาวไทใหญ่	๑๓๑
๔.๗ รูปผู้นำไทใหญ่	๑๔๐
๔.๘ รูปอาหารไทใหญ่	๑๔๒
๔.๙ รูปร้านขายของชาวไทใหญ่	๑๔๓
๔.๑๐ รูปภาพบรมฉายาลักษณ์ในงานปอยสา่งลอง	๑๔๔
๔.๑๑ รูปการร่วมงานสา่งลอง	๑๔๔
๔.๑๒ รูปผู้บริหารเทศบาลนครเชียงใหม่ร่วมงานประเพณีปอยสา่งลอง	๑๔๕
๔.๑๓ รูปงานปอยสา่งลองวัดป่าเป้า	๑๕๓
ก.๑ บัณฑิตเชิญร่วมงานประเพณีปอยสา่งลอง	๒๐๐
ก.๒ บรรยากาศวันเข้าพรรษา วัดกุ้เต้า วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕	๒๐๑
ก.๓ บรรยากาศวันเข้าพรรษา วันป่าเป้า วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕	๒๐๒
ก.๔ ที่พักคนงาน	๒๐๒
ก.๕ เปิดร้านขายของเคลื่อนที่หน้าที่พักคนงาน	๒๐๓
ก.๖ การรวมกลุ่มสวดมนต์ชาวไทใหญ่ในวันพระ (เข้าพรรษา) ตามวัดต่าง ๆ	๒๐๓
ก.๗ วันออกพรรษา วัดกุ้เต้า ปี ๒๕๕๓	๒๐๓

ภาพที่		หน้า
ก.๘	วันออกพรรษา ของวัดป่าเป้า ปี ๒๕๕๓	๒๐๔
ก.๙	การแสดงดนตรีในวันออกพรรษา ที่วัดสวนดอก	๒๐๕
ก.๑๐	การจัดกิจกรรมวันคริสตมาสของชาวไทยใหญ่	๒๐๕

PAYAP UNIVERSITY